

TEISĖJŲ ETIKOS IR DRAUSMĖS KOMISIJA

S P R E N D I M A S

ATSISAKYTI IŠKELTI DRAUSMĖS BYLĄ TEISĖJUI V. A.

2019 m. spalio 4 d. Nr. 18 P-6

Vilnius

Teisėjų etikos ir drausmės komisija (toliau – ir Komisija), dalyvaujant Aurelijui Gutauskui (pirmininkas), Sigitai Jokimaitei, Gintautui Būgai, Jurgitai Paužaitei – Kulvinskienei Jolantai Čepukėnienei (pranešėja), sekretoriaujant Nacionalinės teismų administracijos Administravimo skyriaus vyriausiajai specialistei Jovitai Ramanauskienei, Nacionalinės teismų administracijos patalpose išnagrinėjusi pareiškėjų P. J. ir J. J. bei T. T. ir jos atstovės advokatės D. T. teikimus,

n u s t a t ė :

Pareiškėjų P. J. ir J. J. teikime nurodyta, kad jie buvo atsakovais civilinėje byloje Nr.e2-428-723/2019. Bylą Vilniaus regiono apylinkės teismo Vilniaus rajono rūmuose nagrinėjo teisėjas V.A. Byla buvo išnagrinėta iš esmės 2019 m. vasario 25 d, tačiau byloje nebuvo išspręstas klausimas dėl pareiškėjų patirtų bylinėjimosi išlaidų, nors prašymas ir jį pagrindžiantys dokumentai buvo pateikti į bylą iki jos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Dėl šio neišspręsto klausimo pareiškėjai 2019 m. vasario 25 d. pateikė teismui prašymą dėl papildomo sprendimo byloje priėmimo (bylinėjimosi išlaidų priteisimo). 2019 m. kovo 28 d. teismas priėmė rezoliuciją išspręsti šį klausimą rašytinio proceso tvarka, tačiau sekančią dieną po rezoliucijos priėmimo, – 2019 m. kovo 29 d., minimą civilinę bylą atidavė į teismo archyvą. Pareiškėjai nurodo, jog iš bylos EPP kortelės matyti, kad po bylos atidavimo į archyvą daugiau jokie procesiniai veiksmai nebuvo atliekami. Pažymi, kad pareiškėjų klausimas nebuvo išspręstas iki jų kreipimosi į Komisiją datos. Teikime pabrėžiama, kad civilinėje byloje 2019 m. vasario 27 d. teismas ištaisė klaidą procesiniame sprendime, tačiau klausimo dėl bylinėjimosi išlaidų nesprendė, nors teisėjas buvo priėmęs rezoliucinį sprendimą šį klausimą išspręsti rašytinio proceso tvarka. Pareiškėjai nurodė, kad siekdami išsiaiškinti, kodėl teismas taip ilgai neišsprendė jų prašymo, kreipėsi į teismą žodžiu, kontaktavo su teisėjo sekretore bei padėjėja, tačiau šios negalėjo paaiškinti, kodėl klausimas vis dar neišspręstas ir žadėjo pasikalbėti su teisėju. Pareiškėjai išreiškė nuomonę, kad dėl teisėjo V. A. nepaaiškinamo ilgalaikio neveikimo jie patiria žalą ir mano, kad minėtas teisėjo elgesys nedera su teisėjo profesine etika.

Teisėjas V. A. rašytiniame paaiškinime nurodė, kad jis, 2019 m. vasario 26 d. gavęs pareiškėjų advokato prašymą išspręsti klausimą dėl bylinėjimo išlaidų, priėmė rezoliuciją „išspręsti rašytinio proceso tvarka“ ir perdavė teisėjo padėjėjui parengti sprendimo projektą. Teisėjas nurodo, kad dėl žmogiškojo faktoriaus klaidos sprendimo projektas jam nebuvo pateiktas, todėl papildomas sprendimas dėl bylinėjimo išlaidų priteisimo buvo priimtas, tik teisėjui grįžus po atostogų, t. y. 2019 m. liepos 7 d. Teisėjas pripažįsta, kad jis tinkami nekontroliavo bylos eigos ir

laiku nepriėmė procesinio sprendimo, nes pagal Teismų informacinėje sistemoje Liteko esančius įrašus pagalvojo, kad bylinėjimosi išlaidų klausimas yra išspręstas. Taip pat teisėjas nurodo, kad po bylos perdavimo į archyvą iš pareiškėjų bei jo atstovo pakartotinio rašytinio prašymo negavo, todėl anksčiau, nei grįžus iš atostogų, neturėjo galimybės priimti sprendimo dėl bylinėjimo išlaidų priteisimo.

Komisija, susipažinusi teismų informacinėje sistemoje Liteko (toliau – Liteko) esančia informacija nustatė, kad prašymas dėl bylinėjimosi išlaidų pateiktas 2019 m. vasario 26 d., 2019 m. vasario 27 d. rašytinio proceso tvarka buvo priimtas procesinis sprendimas dėl klaidų ištaisymo procesiniame sprendime, o 2019 m. kovo 29 d. byla, neišsprędus bylinėjimosi išlaidų priteisimo klausimo, buvo perduota į teismo archyvą. Papildomas sprendimas dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo buvo priimtas 2019 m. liepos 8 d.

Komisijos posėdžio metu teisėjas V.A. patvirtino rašytiniame paaiškinime išdėstytas aplinkybes bei akcentavo, kad visiškai prisiima atsakomybę dėl to, kad papildomas sprendimas dėl bylinėjimo išlaidų priteisimo civilinėje byloje nebuvo priimtas laiku.

Pareiškėjos T.T. bei advokatė D. T. Komisijai pateiktame teikime nurodė, kad nagrinėjant civilinę bylą Nr.e2-28723/2019 teismo posėdžio metu teisėjas V. A. dėstė išankstinę nuomonę byloje nagrinėjama klausimais ir buvo šališkas (rodė suinteresuotumą bylos baigtimi atsakovės naudai), siekė apriboti T.T. teisę reikšti nušalinimą, pateikė Civilinio proceso kodeksui prieštaraujančius samprotavimus apie proceso šalies teisę pareikšti nušalinimą, ginčijosi ir piktinosi teisės pareikšti nušalinimą realizavimo galimybe bei kėsinosi atskleisti advokato ir kliento paslaptį. Teikime teigiama, kad teisėjas nagrinėjo bylą, nepakankamai susipažinęs su jos medžiaga, ir pažeidė procesines teisės normas. Teisėjas nurodyto teismo posėdžio metu elgėsi nekorektiškai, užgauliai, demonstravo savo viršenybę ir menkino ieškovės T. T. atstovę advokatę D. T. „egzaminuodamas“ ją jos atstovaujamosios T. T. ir kitos proceso šalies akivaizdoje, moralizavo pateikdamas teisės aktams ir teismų išaiškinimams prieštaraujančius samprotavimus, nuolat pertraukinėjo advokatę D. T. replikavo, demonstravo jai nepagarbą, kėlė balso toną, neleido grįsti reikiamų procesinių prašymų, jos argumentus vadino „išvedžiojimais“, pastabomis darė T. T. atstovei spaudimą, siekdamas pakirsti jos pasitikėjimą savo kompetencija, profesionalumu, žiniomis ir tokiu būdu susilpninti ieškovės poziciją byloje. Teikime taip pat plačiai aptariamas teismo posėdžio, vykusio 2019 m. birželio 11 d., garso įrašas. Teikime be kita ko pažymima, kad teisėjas teismo posėdžio metu nebuvo pakankamai dėmesingas ir kantrus, sistemingai nekorektiškai, siekdamas „išmušti ieškovės atstovę iš vėžių“, pertraukinėjo išimtinai ieškovės atstovę advokatę D. T., apribojo jos teisę reikšti motyvuotą prašymą, neišklausė ieškovės atstovės, darė jai spaudimą, kėlė įtampą ieškovei bei jos atstovei. Pareiškėjai nurodė ir kitus teisėjo V. A. veiksmus, kurie riboja ieškovės teisę pasisakyti ieškovei apie jos nepasitikėjimą teismu, t.y. teisėjas, neišklausęs ieškovės pareiškimo, nutraukė ją sakinio pradžioje ir pareiškė, kad ieškovė gali nesutikti su kuo nori, čia ne apie tai kalba „eina“. Anot, pareiškėjų, reaguodama į tokius teisėjo pareiškimus, jo elgesį ir atliekamus veiksmus aptariamo teismo posėdžio metu, advokatė D. T. paprašė 5 min. pertraukos, nes teisėjas neišaiškino jos atstovaujamai ieškovei teisės į nušalinimą, o teisėjas, nespėjęs išklaudyti, vėl nekorektiškai ir nemandagiai nutraukė advokatę bei, pateikdamas klaidingą informaciją ir siekdamas apriboti proceso šalių teisę reikšti nušalinimą, replikavo: „buvo tas klausimas išspręstas prieš tai buvusiam posėdyje. Nušalinimo klausimas, kai vieną kartą yra išspręstas, toliau jis nebespręstas“. Be to, teisėjas nekantriai tęsė, kreipdamasis į advokatę D. T. su klausimu: „ar jums yra žinoma, kad negalima šalinti 2 kartus ar 3 kartus, nebent jūs kažką galėtumėte pateikti, kad aš suinteresuotas bylos baigtimi?. Be to, advokatei D. T. paprašius patikslinti, ką jos su atstovaujama turėtų žinoti, teisėjas atsakė klausimu: „kiek kartų galima reikšti nušalinimą teismui, aš noriu patikslinti jus, ir kokiais pagrindais?“. Teisėjas, susierzinęs pradėjo „egzaminuoti“ advokatę ir pakeltu tonu liepė: „Pacituokite kodeksą. Va yra pas jus Civilinio proceso kodeksas. Kiek kartų jūs galite nušalinti

teismą? Aname teismo posėdyje buvo išspręstas klausimas, jokių nušalinimų nebuvo, todėl niekada neklausim antrą kartą dėl nušalinimų“. Kaip nurodo pareiškėjai, iškart po to teisėjas, demonstruodamas susierzinimą ir nepagarbą, pareiškė: „tai gal jūs esate nepasiruošę nagrinėti bylą iš esmės šiandien?“. Pareiškėjų manymu, teisėjas, neišsprendęs advokatės prašymo dėl prašomos 5 min. pertraukos, darė psichologinį spaudimą ir primygtinai reikalavo advokatei D. T. pasakyti, kokiais pagrindais yra reiškiamas nušalinimas, o jai bandant atsakyti į teisėjo reikalavimą, ji vėl buvo nutraukta teisėjui užduodant klausimą, - „kokias ieškovės teises apriboja teisėjas?“. Pareiškėjų teigimu, tokiais veiksmais teisėjas, dar prieš ieškovės atstovei išdėstant nušalinimo motyvus, demonstravo savo požiūrį ir išankstinę nuomonę apie būsimą sprendimą dėl ketinamo reikšti nušalinimo (t. y., kad toks pareiškimas bus atmestas), siekė įbauginti T. T. ir jos atstovę, paveikti jų apsisprendimą pareikšti teisėjui nušalinimą, kitaip tariant, apriboti ieškovės teisę pareikšti nušalinimą. Anot pareiškėjų, nurodytas sistemingas teisėjo „puolimas“, buvo nukreiptas išimtinai tik į vieną proceso šalį, todėl kilo pagrįstos abejonės dėl teisėjo nešališkumo. Pareiškėjai teikime pažymi, kad jų abejonę sąlygojo šios aplinkybės 1) nuo pat įėjimo į teismo salę teisėjas padavė ranką ir pasisveikino išimtinai tik su atsakovės atstovu, nors ieškovės atstovė stovėjo greta; 2) sprendžiant byloje pareikštus prašymus, T. T. atstovė daug kartų buvo nutraukta; 3) teisėjas nurodė, kad pirma negalima išdėstyti reiškiamo prašymo pagrindo ir aplinkybių, kurios grįstų ieškovės prašymą; 4) buvo nurodyta, kad žemės pirkimo 1992 m. aplinkybė nėra susijusi su byla, kai tuo tarpu 1992 m. įvykdyti mokėjimai yra pagrindinis faktas, kuriuo ieškovė grindžia savo teisę į žemės sklypą (tiek priimtajame ieškinyje, tiek patikslintame ieškinyje); 5) buvo išdėstyti tokie teisėjo teiginiai, kurie pademonstravo šališkumą - ieškovė piktnaudžiauja savo teise, T. T. atstovės argumentai buvo vadinami išvedžiojimais (nors jie buvo paremti teismų praktika, faktinėmis aplinkybėmis ir įstatymo norma); 6) teisėjas apribojo teisę pareikšti nušalinimą; 7) teisėjas ginčijosi ir piktinosi ieškovės teise ir galimybe teismo posėdžio metu pareikšti nušalinimą; 8) teisėjas byloje išdėstytais išankstinėmis nuomonėmis apie prašymus, apribojimais rodė akivaizdų nusiteikimą prieš ieškovę ir/ar jos atstovę; 9) atsakovo atstovas nei karto nebuvo nutraukiamas, komentuojamas; 10) teisėjo komentarai dėl patikslinto ieškinio tiesiog prieštarauja įstatymams ir suformuotai teismų praktikai Bet to, teisėjo proceso vedimo būdas sukėlė didelę įtampą ir spaudimą, todėl į bylą buvo pateikti rašytiniai paaiškinimai, kuriuose advokatė D. T. išdėstė teisėjui reiškiamo nušalinimo papildomus motyvus: 1) teisėjas aptariamo teismo posėdžio metu kėsinosi pažeisti advokato paslapties slaptumą, bandydamas išgauti iš ieškovės atstovės atsakymą, kada ieškovė jai pasakė apie nepasitikėjimą teismu, o, nepavykus to padaryti, jis kreipėsi į vertėją, kad ši atskleistų jam tokią informaciją; 2) išankstinį nusistatymą ieškovės advokatės atžvilgiu teisėjas pademonstravo „egzaminuodamas“ advokatę D. T. - pasipiktinęs dėl advokatės išreikšto ketinimo įvykdyti savo atstovaujamosios pavedimą pareikšti nušalinimą, teisėjas pakeltu tonu ir užgauliai nurodė ieškovės atstovei pacituoti, kiek kartų galima reikšti nušalinimą, po ko pateikė klaidinančią informaciją dėl nušalinimo instituto, kvestionuodamas ieškovės atstovės pasiruošimą nagrinėti bylą. Pareiškėjai pažymi, kad 2019 m. birželio 13 d. byloje buvo priimta teismo nutartis, kuria advokatės D. T. pareiškimas dėl teisėjo nušalinimo buvo atmestas. Apibendrinant teikime konstatuota, kad teisėjo V. A. veiksmai ir elgesys teismo posėdyje, padaryti procesinių teisės normų pažeidimai prasilenkia su teisėjų bendruomenės teisėjų veiklai diegiamais standartais, fundamentaliais principais ir etikos reikalavimais. Teisėjas, veddamas procesą, nepaisė Teisėjų etikos kodekso 6, 8, 13, 14, 15 straipsniuose įtvirtintų pagarbos žmogui, teisingumo ir nešališkumo, padorumo, pavyzdingumo, pareigingumo principų, kas sąlygojo nepagarbą T. T. ir jos atstovės advokatės D. T. teisėms, jų orumo pažeidimą bei šališko teismo regimybę. Teisėjas elgėsi itin neprofesionaliai ir neetiškai, kuo jo elgesys išsiskyrė iš Lietuvos teisėjų įprastos veiklos bei bendruomenės deklaruojamų ir diegamų standartų.

Rašytiniame paaiškinime teisėjas V. A. nesutiko su pareiškėjų pateiktu 2019 m. birželio 11 d. teismo posėdžio eigos vertinimu, nepripažino, kad jo elgesys teismo posėdžio metu

buvo neetiškas, priešingai, teisėjo nuomone, advokatė nebuvo pasiruošusi bylos nagrinėjimui iš esmės ir bet kokia kaina siekė, kad būtų priimtas patikslintas ieškinys arba atidėtas teismo posėdis. Taip pat teisėjas išreiškė savo nuomonę, kad ne jis teismo posėdžio metu prarado savitvardą bei buvo suirzęs, o tokios būsenos buvo advokatė D. T.

Komisijos posėdžio metu buvo perklaustytas 2019 m. rugsėjo 11 d. teismo posėdžio, nagrinėjant civilinę bylą Nr.e2-28723/2019, įrašas. Perklausius įrašą, teisėjas V. A. sutiko, kad jo elgesys teismo posėdžio metu nebuvo be priekaištų, teisėjas epizodais buvo nekantrus, susierzinęs, uždavinėjo advokatei perteklinius klausimus, kurie galėjo sudaryti įspūdį, jog yra menkinama advokatės kvalifikacija, bei pripažino aplinkybę, kad prieš teismo posėdį pasisveikino išskirtinai tik su atsakovės atstovu, kas kitai šaliai galėjo sudaryti teisėjo šališkumo vaizdą, nors teisėjas pasisveikino su ieškovės atstovu tik kaip su daugelį metų pažįstamu kolega. Teisėjas Komisijai nurodė, kad pripažino, jog savo elgesį ateityje koreguos ir apgailestauja dėl susidariusios situacijos.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija nusprendė atsisakyti iškelti drausmės bylą teisėjui V. A.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija iškelia teisėjui drausmės bylą, kai teisėjo veiksmuose nustato nusižengimų, numatytų Lietuvos Respublikos teismų įstatymo (toliau – ir Teismų įstatymas) 83 straipsnio 2 dalyje, požymių. Teisėjas gali atsakyti drausmine tvarka trimis atvejais: už teisėjo vardą žeminantį poelgį, už kitų Teisėjų etikos kodekso reikalavimų pažeidimą ir už įstatymuose numatytų teisėjų darbinės ar politinės veiklos apribojimų nesilaikymą. Šio straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad teisėjo vardą žeminantis poelgis – tai su teisėjo garbe nesuderinamas ir Teisėjų etikos kodekso reikalavimų neatitinkantis poelgis, kuriuo pažeminamas teisėjo vardas bei kenkiama teismo autoritetui. Teisėjo vardą žeminančiu poelgiu taip pat pripažįstamas bet koks pareiginis nusižengimas – aiškiai aplaidus konkrečios teisėjo pareigos atlikimas arba jos neatlikimas be pateisinamos priežasties.

Dėl teisėjo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą Nr. e2-428-723/2019

Teismų savivaldos institucija (-os), turinti (-ios) įgaliojimus vertinti teisėjų veiklą (t. y. tai, kaip teisėjas, vykdydamas teisingumą, atlieka savo pareigas), nagrinėti teisėjų padarytus nusižengimus ir skirti jiems drausmines nuobaudas, kiekvienu atveju privalo įvertinti visas su teisėjo pareigų atlikimu susijusias aplinkybes. Jeigu teisėjas, nagrinėdamas bylas, savo pareigas atlieka aplaidžiai (inter alia skubotai, paviršutiniškai arba, atvirkščiai, nepateisinamai lėtai nagrinėja bylas, daro akivaizdžius proceso įstatymuose nustatytų reikalavimų pažeidimus, nesigilina į bylos medžiagą, bylas nagrinėja atmestinais), jam turėtų būti taikoma drausminė atsakomybė už padarytus nusižengimus (Konstitucinio Teismo 2014 m. kovo 10 d. sprendimas).

Komisija, vertindama situacijas dėl galimų teisėjų etikos pažeidimų, vadovaujasi taisykle, suformuota konstitucinės doktrinos – teismai, būdami viena iš valstybės valdžią – teisminę valdžią – įgyvendinančių, teisingumą vykdančių institucijų, turi veikti taip, kad visuomenė jais pasitikėtų.

Pabrėžtina, kad visuomenės pasitikėjimą teismais lemia įvairūs veiksniai, inter alia teisėjų kvalifikacija, jų profesionalumas, sugebėjimas spręsti bylas vadovaujantis ne tik įstatymu, bet ir teise, tinkamo teisinio proceso užtikrinimas, pagarba procese dalyvaujantiems asmenims.

Teisėjų etikos kodeksas nustato pagrindinius teisėjų elgesio principus. Pagal šio kodekso 5 straipsnio 10 punktą vienas iš pagrindinių teisėjų elgesio principų yra pareigingumas, kuris įpareigoja teisėją nepažeisti Lietuvos Respublikos Konstitucijos, tarptautinių sutarčių, įstatymų ir kitų teisės aktų, savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku, profesionaliai ir dalykiškai

(Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnio 1, 3 punktai). Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnyje įtvirtintas pagarbos žmogui principas reikalauja gerbti žmogų, jo teises ir laisves, gerbti teisę ir visada veikti taip, kad nebūtų pažeidžiami teisingumo principai (1, 2 punktai).

Nagrinėjamu atveju Komisija, išnagrinėjusi teikimą bei išklausiusi teisėjo paaiškinimus, konstatuoja, kad teisėjo V. A. veiksmai, nagrinėjant civilinę bylą Nr.e2-428-723/2019, nebuvo nepriekaištingi ir atitinkantys pareiškimo turinį – savo pareigas atlikti nepriekaištingai, laiku ir dalykiškai. Jo veiksmuose buvo Teisėjų etikos kodekso 15 straipsnyje nurodyto pareiškimo principo pažeidimo požymių. Teisėjo nurodytos aplinkybės, kad delsimą, priimant procesinį sprendimą, sąlygojo ir teisėjo padėjėjo klaida, Komisija neturi pagrindo vertinti kai savaime pateisinančių teisėjo pareiškimo stoką.

Kita vertus, atsižvelgiant į oficialią konstitucinę doktriną, teisėjui gali būti taikomos drausminės atsakomybės priemonės, jeigu teisėjas nuolat daro šiurkščias, akivaizdžias teisės aiškinimo ir (arba) taikymo klaidas ir (arba) tokio pat pobūdžio proceso įstatymų pažeidimus. Tai gali reikšti, kad teisėjas, vykdydamas teisingumą, netinkamai atlieka savo pareigas (be kita ko, bylas nagrinėja aplaidžiai, nesigilina į bylos medžiagą) ir (arba) neatitinka jam keliamų profesinės kvalifikacijos reikalavimų (Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2014 m. kovo 10 d. sprendime Nr. KT9-S6/2014 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“)

Todėl Komisija, įvertinusi tai, jog papildomas teismo sprendimas buvo priimtas vos tik teisėjui grįžus iš atostogų, teisėjas pripažįsta padaręs aptartas klaidas ir dėl jų apgailestauja bei atsižvelgdama į padaryto nusižengimo pobūdį ir pasekmes daro išvadą, jog apsvarstymas Komisijoje yra pakankamas poveikis teisėjui ir mano, kad drausmės bylą kelti nėra pagrindo.

Dėl teisėjo veiksmų nagrinėjant civilinę bylą Nr.e2-28723/2019

Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnyje įtvirtintas pagarbos žmogui principas. Šio principo turinį sudaro teisėjo elgesiui taikytini reikalavimai: gerbti žmogų, jo teises ir laisves ir visada veikti taip, kad nebūtų pažeidžiami teisingumo principai; inter alia pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus ir siūlymus, o nepagrįstus prašymus atmesti taktiškai; atliekant pareigas gerbti proceso dalyvių teises ir orumą.

Nagrinėjamu atveju svarbu pabrėžti, kad Bangaloro teisėjų elgesio principų, priimtų 2002 m. Hagoje vykusiame teismų pirmininkų posėdyje, 3 p. nustatyta, kad teisėjas turi užtikrinti, kad jo elgesys protingo stebėtojo požiūriu yra nepriekaištingas.

Šis reikalavimas suoponuoja išvadą, kad pagarbos žmogui principas vertinamas ir per nešališko vertintojo prizmę – kaip jo požiūriu atrodo teisėjo elgesys: ar jis yra gerbiamas teisėjo, ar asmenys gali pasikliauti, kad teisingumas yra vykdomas gerbiant žmogaus orumą ir tokiu elgesiu formuojama teigiama visuomenės nuomonė apie teisingumo vykdymą. Taigi pagarbos žmogui principo teisėjo veikloje realizavimas vienareikšmiškai pasireiškia per teisėjo elgesį su kitais asmenimis.

Komisija, susipažinusi su teikimo medžiaga bei teismo posėdžio garso įrašais, konstatuoja, kad teisėjas V. A. pirmininkaudamas 2019 m. birželio 11 d. teismo posėdžiui civilinėje byloje Nr.e2-28723/2019 bei užtikrindamas teismo posėdžio tvarką, turėdamas pareigą būti mandagaus ir pavyzdingo elgesio etalonu kitiems proceso dalyviams, priešingai, ne visais atvejais elgėsi mandagiai, nebuvo kantrus ir korektiškas ieškovės ir jos atstovės atžvilgiu. Teisėjas teismo posėdžio metu pertraukė advokatę ir replikavo, jog „jums buvo suteiktas žodis pateikti prašymą, jūs nedėstėte savo prašymo, o dėstėte teoriją“, taip pat moralizavo ieškovės atstovę teigdamas, kad „kiekvienas reikalavimas turi būti apmokamas žyminiu mokesčiu ir suformuluotas aiškiai, kad būtų galima suprasti, o išvedžiojimais, kad reikalavimas alternatyvus, galite pagal mūsų

rašymo taisykles dėti taškus daugelyje žodžių „arba“ bei „ieškovė gali nesutikti su kuo nori, bet čia kalba ne apie tai „eina“.

Komisija, vertindama aplinkybes dėl pagarbos principo pažeidimo, vadovaujasi praktikoje jau suformuluota teisėjo elgesio taisykle - teisėjas net ir sudėtingose, konfliktinėse situacijose turi išlaikyti kantrybę, bendrauti mandagiai, dalykiškai, nevartoti žodžių ar formuluočių, dėl kurių gali kilti tam tikrų interpretacijų, dviprasmybių, o kalbėdamas teisėjas visada turi apgalvoti savo sakomų žodžių reikšmę ir vengti asmeninių vertinimų, familiaraus tono ir moralizavimo.

Nagrinėjamu atveju Komisija pripažįsta, kad teisėjo V. A. teismo posėdžio metu užduoti klausimai advokatei D. T. „Pacituokite kodeksą. Va yra pas jus Civilinio proceso kodeksas. Kiek kartų jūs galite nušalinti teismą? Aname teisme posėdyje buvo išspręstas klausimas, jokių nušalinimų nebuvo, todėl niekada neklausim antrą kartą dėl nušalinimų?“ buvo nepagarbūs advokatės atžvilgiu, turintys jos profesinę kvalifikaciją menkinančių požymių. Be to, Komisija konstatuoja, kad teisėjas V. A. teismo posėdžio metu nebuvo kantrus ir siekdamas išsiaiškinti reiškiamo nušalinimo priežastis. Teisėjas pakeltu tonu klausė advokatės, ar jos atstovaujamoji nurodė, kad ji nepasitiki teismu „Kada?“ Sekundėle, kada buvo pasakyta? 1 metras nuo manęs yra Jūsų atstovaujamoji ir šito aš negirdėjau“ bei kreipėsi į vertėją su klausimu „pasakė apie nušalinimą ar ne? Ar buvo kalba iš ieškovės pusės, kad mane nušalinti?“.

Taigi apibendrinant kas išdėstyta, Komisija daro išvadą, kad teisėjo elgesys 2019 m. birželio 11 d. posėdžio metu neatitiko Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnio 3 ir 5 punktuose nustatytų reikalavimų pagarbiai išklausti procese dalyvaujančius asmenis, kaip to reikalauja įstatymas, dėmesingai reaguoti į jų prašymus bei pasiūlymus bei atliekant pareigas, gerbti proceso dalyvių teises ir orumą.

Pažymėtina, kad pavyzdingumo ir pagarbos žmogui principai betarpiškai yra susiję, todėl teisėjo susierzinimo teismo posėdžio metu epizodai, balso pakėlimas bei teismo procese dalyvaujančių asmenų moralizavimas yra vertinamas ir kaip pavyzdingumo principo, įtvirtinto Teisėjų etikos kodekso 14 straipsnyje, pažeidimas.

Vadovaudamasis pavyzdingumo principu, teisėjas privalo profesinėje veikloje ir privačiame gyvenime savo elgesiu, kalba, drausme, išvaizda rodyti pavyzdį, laikydamasis visuotinai pripažintų moralės normų ir etikos reikalavimų nežeminti teisėjo vardo; saugoti savo profesijos garbę ir prestižą; nemoralizuoti teismo procese dalyvaujančių asmenų; tobulinti savo kalbos ir bendravimo kultūrą.

Komisija pažymi, kad teikime nurodytos aplinkybės dėl galimo teisėjo V. A. šališkumo pasitvirtino tik iš dalies.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje garantuotos žmogaus teisės turėti nešališką ginčo arbitražą, būtina nešališko ir teisingo bylos išnagrინėjimo sąlyga (Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos teismų įstatymo 14, 251, 26, 30, 33, 34, 36, 40, 51, 56, 58, 59, 66, 69, 691 ir 73 straipsnių atitikimo Lietuvos Respublikos Konstitucijai“, 2014 m. kovo 10 d. sprendimas „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1999 m. gruodžio 21 d. nutarimo nuostatų išaiškinimo“). Teisėjo ir teismų nepriklausomumas yra suprantamas ir kaip jų nešališkumas. Teisėjas, nagrinėdamas bylas, turi būti nešališkas, vadovautis tik Konstitucija ir įstatymais, o teisėjo tvirta nešališkumo nuostata, jo procesiniai sprendimai ir veiksmai, atliekami laikantis įstatymuose nustatytų reikalavimų, teisėjų etikos taisyklių, konkrečių bei realių priekaištų dėl teisėjo šališkumo nebuvimas garantuoja teisingą teisinio ginčo išsprendimą ir tokią nuostatą paprastai suteikia proceso šalims ir kitiems asmenims.

Bangaloro teisėjų elgesio principai, be kita ko įtvirtinantys ir nešališkumo principą, nustato, kad nešališkumas yra labai svarbus tinkamam teisėjo pareigų vykdymui. Nešališkumo principo įgyvendinimas taikytinas ne tik teismo sprendimui, bet ir sprendimo priėmimo procesui. Todėl teisėjas privalo savo pareigas vykdyti be palankumo, šališkumo ar išankstinio nusistatymo

bei savo elgesiu teisme ir už jo ribų turi išsaugoti bei sustiprinti visuomenės, teisės profesijos atstovų ir bylos šalių pasitikėjimą teisėjo ir teismų nešališkumu.

Teisėjas, vadovaudamasis teisingumo ir nešališkumo principais, apibrėžtais Teisėjų etikos kodekso 8 straipsnyje, privalo neturėti asmeninio išankstinio nusistatymo priimant sprendimus ir nereikšti nuomonės nagrinėjamos bylos klausimais, taip pat nedemonstruoti savo simpatijų ar antipatijų ir išskirtinio dėmesio atskiriems asmenims ar jų grupėms, bylose dalyvaujantiems asmenims. Laikytis tokio elgesio modelio teisėją įpareigoja Teisėjų etikos kodekso 8 straipsnio 2 ir 8 punktuose nustatyti reikalavimai.

Komisija, susipažinusi su teikimo medžiaga, daro išvadą, kad teisėjas, teismo posėdžio metu nekantriai reaguodamas į advokatės D. T. reiškiamus procesinius prašymus, prašydamas jos paaiškinti civilinio proceso normas, reglamentuojančias nušalinimo institutą bei išsakydamas moralizuojančio pobūdžio replikas, galėjo būti suprastas nevienareikšmiškai ir sudaryti teismo šališkumo regimybę.

Komisija sutinka su teikime pareiškėjų nurodytu argumentu, kad teisėjas prieš teismo posėdį pasisveikino, paduodamas ranką, išimtinai tik su atsakovės atstovu, nors ieškovės atstovė stovėjo greta. Teisėjas paaiškino, kad taip jis kolegiskai pasisveikino su seniai pažįstamu atsakovo atstovu, tačiau ši aplinkybė, Komisijos vertinimu, neatleidžia teisėjo nuo pareigos kiekvieną kartą įvertinti, ar jo išreikštas draugiškas santykis su viena iš proceso šalių protingam stebėtojui nesudarys teismo šališkumo regimybės.

Komisija atkreipia dėmesį, kad etikos normos įpareigoja teisėją savo elgesį modeliuoti taip, kad sumažintų atvejų, kai jį reikia nušalinti nuo bylos nagrinėjimo (Bangaloro principų 2.3 punktas). Pripažintina, kad teisėjas V. A. nagrinėjamu atveju, nors ir nepažeidė nešališkumo principo, tačiau jam rekomenduotina atidžiau vertinti savo elgesį teismo proceso metu, kad tiek proceso dalyviams, tiek aplinkiniam pašaliniam stebėtojui nekiltų abejonių dėl teismo garbingumo bei solidumo.

Komisija, įvertinus pareiškėjų teikime nurodytus argumentus dėl teisėjo V. A. priimtų procesinių sprendimų atitikties teisėjų etikos normoms (2019 m. birželio 13 d. priimtos nutarties motyvų, Civilinio proceso normų pažeidimo), atkreipia dėmesį, kad procesinių sprendimų priėmimas ir jų motyvavimas yra teismo procesinė veikla, vykdančią teisingumą. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 109 straipsnį, teisingumą Lietuvos Respublikoje vykdo tik teismai; teisėjai ir teismai, vykdydami teisingumą, yra nepriklausomi. Bet koks kitų institucijų ar asmenų kišimasis į teisėjo ar teismo veiklą yra draudžiamas ir užtraukia įstatymo nustatytą atsakomybę. Tai reiškia, kad Komisija nėra teisminė institucija ir neturi teisės vertinti teisėjo priimtų procesinių dokumentų pagrįstumo ir teisėtumo.

Tačiau Komisija pabrėžia, jog teisėjo nepriklausomumas yra ne privilegija, o viena iš svarbiausių teisėjo pareigų, kylanti iš Konstitucijoje garantuotos žmogaus teisės turėti nešališką ginčo arbitražą. Todėl ne tik teisėjo konstitucinės ir kitos įstatyminės nepriklausomumo garantijos, bet ir teisėjų etiškas elgesys, kaip vienas teisėjo profesionalumą įrodančių pagrindų, užtikrina visuomenės pasitikėjimą teismais ir teisingumu.

Komisija, nepaneigdama teisėjo nepriklausomumo garantijų ir nevertindama teisėjo priimtų sprendimų pagrįstumo ir teisėtumo, atkreipia dėmesį, kad Teisėjų etikos kodekso 6 straipsnyje nustatytas pagarbos žmogui principas apima kelis aspektus, iš kurių itin svarbus mandagus ir taktiškas komunikavimas, pagarbus ir geranoriškas elgesys bei supratingas ir pagrįstas paaiškinimais bei suprantamas aplinkybių ir informacijos detalizavimas. Tokio vertybinio elgesio standarto Komisija rekomenduoja teisėjui laikytis, pirmininkaujant teismo posėdžiams bei komunikuojant su proceso dalyviais. Taip pat Komisija pataria teisėjui V. A. dalyvauti bendrųjų gebėjimų mokymų programose, ugdant bendravimo kompetencijas.

Teisėjų etikos ir drausmės komisija daro išvadą, kad teisėjas V. A., nagrinėdamas civilines bylas Nr. e2-428-723/2019 ir Nr. e2-28723/2019, nesilaikė Teisėjų etikos kodekse

įtvirtintų, pareigingumo, padorumo, pavyzdingumo principų reikalavimų. Tačiau Komisija, atsižvelgdama į padarytų nusižengimų pobūdį ir pasekmes bei į tai, kad teisėjas pripažįsta sprendime aptartas klaidas bei apgailestauja dėl susiklosčiusios situacijos, daro išvadą, jog apsvarstymas Komisijoje yra pakankamas poveikis teisėjui. Todėl pagrindo iškelti jam drausmės bylas nėra.

Vadovaudamasi Teisėjų etikos ir drausmės komisijos 44.3 nuostatų punktu, Teisėjų etikos ir drausmės komisija

n u s p r e n d ž i a:

atsisakyti iškelti drausmės bylą teisėjui V.A.

Komisijos nariai:

Aurelijus Gutauskas

Gintautas Būga

Jolanta Čepukėnienė

Sigita Jokimaitė

Tomas Janeliūnas

Jurgita Paužaitė – Kulvinskienė